http://collections.ushmm.org
Contact reference@ushmm.org for further information about this collection

United States Holocaust Memorial Museum

Interview with Regina Drevinskienė

RG-50.473*0099

The following transcript is the result of a recorded interview. The recording is the primary source document, not this transcript. It has not been checked for spelling nor verified for accuracy. This document should not be quoted or used without first checking it against the interview.

The interview is part of the United States Holocaust Memorial Museum's collection of oral testimonies. Information about access and usage rights can be found in the catalog record.

http://collections.ushmm.org
Contact reference@ushmm.org for further information about this collection

Alicija Žukauskaitė: Ponia Regina, pirmiausia norėjau, kad jūs prisistatytumėte, kad pasakytumėte savo vardą, pavardę, kada ir kur gimėt?
Regina Drevinskienė: Esu Regina Drevinskienė, kilusi iš Biržų rajono, Braškių kaimo. Esu gimusi 1927 metais, ir čia tebegyvenu.
Alicija Žukauskaitė: O kada jūs atsikraustėte į Biržus?
Regina Drevinskienė: Į Biržus mes kėlėmės keletą kartų ir galiausiai apsigyvenom prieš karą apie 1938-1939 metus.
Alicija Žukauskaitė: Tai tuo laiku jūs turbūt ėjote į mokyklą?
Regina Drevinskienė: Taip, ėjau į Biržų gimnaziją.
Alicija Žukauskaitė: Ar daug Biržuose gyveno žydų?
Regina Drevinskienė: Nu, apie tris tūkstančius su viršum. Kai kurie 1941 metais pasitraukė į Tarybų Sąjungą, o kurie liko, tai tie žuvo.
Alicija Žukauskaitė: Sakykit, tą skaičių 3 000 jūs žinote iš spaudos, iš statistikos?
Regina Drevinskienė: Taip, iš dokumentų įvairių. Be to, mes matėm pasus. Kada išvežė iš archyvo pasus, tai mes su darbuotojais nuėję žiūrėjom tuos pasus, matėm, kad daug jų pasų buvo surinkta.
Alicija Žukauskaitė: Kada tai buvo, kada išvežė?
Regina Drevinskienė: Dabar man sunku pasakyti, po karo.
Alicija Žukauskaitė: Norėjau paklausti, jūs, kaip paauglė, atsikraustėte į Biržus, koks buvo vaizdas, ar ištiktųjų buvo daug žydų?
Regina Drevinskienė: Taip, daug buvo. Buvo žydų parduotuvių labai daug, gimnazijoj mokėsi nemažai, kaimynai buvo dauguma žydai, gyveno aplink. Nemažai buvo žydų. Ir buvo ištisos gatvelės krautuvėlių, amatininkų. Daug buvo. Su miesto gyventojais labai taikiai sugyveno.
Alicija Žukauskaitė: O jūs gyvenot toli nuo jų?
Regina Drevinskienė: Ne, mes gyvenom prie Apasčios upės tilto, ir ten buvo iš kaimo atsikėlusi Racimorų šeima, gyveno netoli mūsų. Jų daug vaikų buvo. Visi suaugę, turėjo savo parduotuves. Daugiau šeimų gyveno. Orkos gyveno šalia mūsų. Jie turėjo aštuonis vaikus. Labai sunki padėtis jų buvo. Nežinau, kaip čia pasakyt. Kada jau užsidarė getas, kai vokiečiai užėjo ir uždraudė žydams vaikščioti šaligatviu, kai ant jų namų užrašė reides „J“, juden, ir juos iš visų darbų pašalino, tuomet jų šeima labai badavo, ir mano mama prikasdavo krepšį bulvių ir panerdavo upėj, nes mes visi prie upės gyvenom. Panerdavo upėj ir pamodavo Orkai, kad paimtų. Tai tas ateidavo, skudurų prisidėjęs į krepšį, paneria tą krepšį, išsitraukia bulvių krepšį, ir šitaip maitinosi, kol mus išvarė iš geto. O mūsų šeima paskutinė išėjo iš geto.
Alicija Žukauskaitė: Aš norėjau pasitikslinti, ar jūs gyvenote viename name su žydais?
Regina Drevinskienė: Ne, atskiri namai. Jie savo turėjo namelius, mes savo.
Alicija Žukauskaitė: Kodėl jūs turėjote išeiti iš savo namo?
Regina Drevinskienė: Todėl kad kai kūrė getą, vakare atėjo vachmistras pas mus į namus su vienu civiliu, jau elektra buvo išjungta, ir pasakė, kad tuoj pat išsikeliate iš geto. Jeigu neišsikelsit, bus taip, kaip žydams. Tėvukas tada paaiškino, aš gerai šitą atsimenu, paaiškino, kad mes su žydais gyvenom visą laiką, nebuvo jokių konfliktų, nesutarimų nebuvo, ir mes nesijaučiam, kad mes kuo nors skirtumėmės. Ar jie mums kenktų, ar mes jiems, mes šito nejaučiam. Nu, sako, kaip norit. Bet sekančią dieną iš ryto atėjo Šapyrienė, dantų gydytoja, ten pat, prie tilto gyveno, ir paprašė, kad keistumėmės butais. Ji – dantų gydytoja, jos vyras dantų technikas, jie turėjo nemažą namą, ir dabar yra tas

The following transcript is the result of a recorded interview. The recording is the primary source document, not this transcript. It has not been checked for spelling nor verified for accuracy. This document should not be quoted or used without first checking it against the interview.

The interview is part of the United States Holocaust Memorial Museum's collection of oral testimonies. Information about access and usage rights can be found in the catalog record.

http://collections.ushmm.org
Contact reference@ushmm.org for further information about this collection

namas, tebėra vienintelis. Paprašė, kad keistumėmės. Tuomet mes išsikėlėm, ir išsikėlė dar Batvinių šeima, Krikščiūnienės šeima ir Judeikienė su sūnum. Visi trys mes įsikėlėm į Šapyrų namus, o jie jau į mūsų namelius. Baldai netilpo, tai baldus paliko už namo. Bet jie ten neilgai pabuvo, neužilgo juos suvarė į sinagogą, sinagoga buvo taip pat toje pačioje gatvėje, tik toliau. Suvarė į sinagogą, ten palaikė tris paras. O getas jau buvo tuščias, nė gyvo žmogaus ten nebuvo. Aplink buvo sargyba. Getas buvo įrengtas tarp Apasčios gatvės, Rinkos, Daginio, Karaimų, Aukštoji, Žemoji, tuomet dar Lentupio vadinosi gatvė. Aukštoji, Žemoji, iki Dvareckienės gatvės, dabar Janonio gatvė. Ten buvo getas. Ir Vilniaus apėmė gatvę.
Alicija Žukauskaitė: Norėjau paklausti, ar tas getas buvo saugomas?
Regina Drevinskienė: Saugomas. Negalima buvo nei į jį įeiti, nei išeiti iš jo. Griežtai saugomas buvo.
Alicija Žukauskaitė: Kiek laiko jūs gyvenote tam gete?
Regina Drevinskienė: Kiek laiko? Jeigu rugpjūčio 8-tą juos sušaudė, tai jie gyveno nuo liepos 26-tos iki kokios rugpjūčio 5-tos. Netoli dviejų savaičių.
Alicija Žukauskaitė: Kas saugojo getą?
Regina Drevinskienė: Saugojo, kaip mes vadindavom, baltaraiščiai. Civiliai apsirengę, ča ant rankovės baltas raištis, man atrodo, ant kairės.
Alicija Žukauskaitė: Kokia kalba jie kalbėjo?
Regina Drevinskienė: Lietuviai buvo.
Alicija Žukauskaitė: Vietiniai?
Regina Drevinskienė: Vietiniai.
Alicija Žukauskaitė: Pažinojote ką nors?
Regina Drevinskienė: Kad aš nepažinojau jų nė vieno, nepažinojau iš tų sargybinių nieko.
Alicija Žukauskaitė: Sakykit, o kas buvo tas vachmistras?
Regina Drevinskienė: Nepasakysiu dabar. Tik žinau, kad vachmistras buvo.
Alicija Žukauskaitė: Lietuvis, vokietis?
Regina Drevinskienė: Vokietis buvo, vokietis, dėlto kad ėjo lietuvis ir vertė tą kalbą jo.
Alicija Žukauskaitė: Papasakokite apie tą sinagogą. Kaip ten viskas buvo, kai juos suvarė, ką jūs matėt?
Regina Drevinskienė: Nu, ten žiauru buvo. Mes nematėm, nes mes negalėjome nė iš vienos pusės prieiti. Suvarė vyrus, juos kiekvieną rytą iš ten varydavo duobių kasti, iš tos sinagogos. Pradžioj varydavo pulkais, pulkais, po pulką vyrų, ir vis kastuvus nešdavosi. O jau paskutinę dieną ėjo be kastuvų. O ten liko moterys su vaikais, senukai, ligoniai, visi iki vieno gyventojai.
Alicija Žukauskaitė: O jūs matėt, kaip su kastuvais ar be kastuvų eidavo?
Regina Drevinskienė: Matydavom, pro mus pro šalį eidavo kiekvieną rytą. Mes gi šitą jausdavom. Jeigu jau eina su kastuvais, tai ką jie ten eina kasti? Visi biržiečiai kalbėjo, kad kasa du kanalus didžiausius. Tai jau žinojom, jautėm. O kada tą rytą išvarė be kastuvų ir išgirdom šaudant automatus išvien, tada, žinot, siaubas suėmė visus. Tai vyrus išvarė pirma, o vėliau apie pietus varė visus kitus likusius. Ir jie varė Vilniaus gatve ir čia pro mus, pro šalį, mes atsisveikinome su visais kaimynais..
Alicija Žukauskaitė: O jūs gatvėje stovėjote?
Regina Drevinskienė: Mes gatvėje stovėjome, prie pat šaligatvio krašto. Mus vijo baltaraiščiai, bet mes nesitraukėme, mes atsisveikinome, mojavome rankomis. Ėjo Šafiraitė, ir Racimorų ėjo merginos. Į gimnaziją ėjom, kartu mokėmės. Vieną žiaurų

The following transcript is the result of a recorded interview. The recording is the primary source document, not this transcript. It has not been checked for spelling nor verified for accuracy. This document should not be quoted or used without first checking it against the interview.

The interview is part of the United States Holocaust Memorial Museum's collection of oral testimonies. Information about access and usage rights can be found in the catalog record.

http://collections.ushmm.org
Contact reference@ushmm.org for further information about this collection

momentą pamačiau, labai žiaurų. Apie tai dar Braškienė galėtų papasakoti. Einant buvo apsirengę šiltai, nežinojo, kur eina. Tos moterys, senutės su žieminiais paltais. Toks karštis, šilta. Ir dvi senutės nukrito, viena krito ir kita krito. Tuomet vienas baltaraištis, kaip šiandien matau akyse, jis perėjo į antrą pusę gatvės, išlaužė iš tvoros štakietą (lentą) ir pradėjo daužyti per galvas toms senutėms. Tai buvo virš visko. Mums, jauniems, pamatyti šitokį vaizdą, tai buvo neapsakomai sunku.
Alicija Žukauskaitė: Ar jos galėjo po to eiti?
Regina Drevinskienė: Ne, jos negalėjo, jas priėjo, pakėlė tos jaunos gimnazistės, merginos, ir tempė, už pažastų tempė.
Alicija Žukauskaitė: Kodėl jie buvo šiltai apsirengę?
Regina Drevinskienė: Na, žinot, ligoniai, nežino, kur varo, nežino, kur veš, nieko nežino, tai senieji žmonės apsirengė, šiltai apsirengė, nes nežino, koks jų likimas toliau laukia.
Alicija Žukauskaitė: Ar jie nešėsi su savim kokius nors daiktus?
Regina Drevinskienė: Kai kas kokį ryšulėlį dar nešėsi, bet jau mažai. Jau visą turtą jie buvo palikę sinagogoje. Ką iš jų atėmė, aš nežinau, bet paskui man vienas policininkas, kuris budėjo po sušaudymo gete, tas policininkas pasakojo, pas mus atėjęs. Nebuvo elektros, mes lemputę žibalinę užsidegėm ir siube sėdėjom, atėję į savo namą. Tai jis pasakojo, kaip jie graibė iš tualetų tas brangenybes.
Alicija Žukauskaitė: Tas policininkas buvo pažystamas? Kokia jo pavardė?
Regina Drevinskienė: Negaliu dabar pasakyti. Žinau, toks aukštas, stambus vyras. Jis sakė, man reikėjo varyt, bet sakau, aš negaliu, niekur neisiu, taip ir taip, sukosi, sako, tai mane paliko sargyboje. Paliko sargyboje saugoti getą. Mes grįžom į savo namą. O jų turtą visą išvežė, viską švariai išvežė. Su tuo turtu tai irgi negražūs dalykai buvo. Mokėsi su mumis gimnazijoje berniukas vienas. Tai jis su motina išlindo pro priešais esančio namo, žydo Belicko namo, tą Belicką sušaudė Užušilių miške dar prieš tai, prieš žydų šaudymą. Tai pro to namo langą išlipo motina su terba (krepšiu) ant nugaros ir tas gimnazistas su auliniais batais ant pečių ir maišu. Nu, tai mes visi pasibaisėjom. O tuomet tą turtą suvežė į Aušros, dabartinė antra vidurinė mokykla, mokyklą ir ten pardavinėdavo, kas liko. Kas išsirinko, tas išsirinko, o kas liko, pardavinėdavo.
Alicija Žukauskaitė: Tuoj mes apie turtą pakalbėsim. Aš norėjau paklausti, o kodėl tas Belickas, jūs sakėt...
Regina Drevinskienė: Belickas, batsiuvys buvo.
Alicija Žukauskaitė: Kodėl tas Belickas?..
Regina Drevinskienė: Ne, ne, ne, apiplėšt ėjo. Per Belicko namų langus išlipo.
Alicija Žukauskaitė: Kokią jie turėjo teisę į eiti į tą namą?
Regina Drevinskienė: Todėl, kad tuomet pasiliko tuščias getas, niekas nedrįso kojos įkelt į tą getą, o visus nuvarė šaudyti, ten šaudo, o jie jau lipa per langą su turtu.
Alicija Žukauskaitė: Kokia jų pavardė?
Regina Drevinskienė: Tikrai negaliu pasakyt, nelabai noriu ir sakyt, nes tikslios pavardės aš nepasakysiu. Galiu suklysti, tai geriau nesakysiu.
Alicija Žukauskaitė: Tai toj mokykloj buvo suvežtas turtas?
Regina Drevinskienė: Buvo suvežtas turtas, o mes eidami iš gimnazijos matėm, kaip mesdavo iš antro aukšto. Vokiečių kareiviai išmesdavo rūbus. Tuos rūbus meta, o ten toks pulkelis žmonių. Tai ar jie biedni (neturtingi) kokie, bet pulkelis žmonių gaudydavo tuos rūbus. Kartą išmetė pagalvę, ir kaip griebė keli, pasipylė pūkai. Tai mes eidami,

The following transcript is the result of a recorded interview. The recording is the primary source document, not this transcript. It has not been checked for spelling nor verified for accuracy. This document should not be quoted or used without first checking it against the interview.

The interview is part of the United States Holocaust Memorial Museum's collection of oral testimonies. Information about access and usage rights can be found in the catalog record.

http://collections.ushmm.org
Contact reference@ushmm.org for further information about this collection

žinoma, juokėmės iš tokio debesies, kuris pasipylė. Kaip žmonės dar gali tokiais rūbais, tokiais daiktais naudotis. Žodžiu sakant, viskas labai žiauru, labai žiauru.
Alicija Žukauskaitė: Kiek kartų matėte tuos daiktus mėtant pro langą?
Regina Drevinskienė: Vieną kartą tik ir matėm. Mes nėjom žiūrėti daugiau. Mes ėjom iš gimnazijos ir pamatėm. Nemalonu būdavo vaikščioti ir žiūrėti.
Alicija Žukauskaitė: O kas mėtė pro tą langą?
Regina Drevinskienė: Vokiečių kareiviai.
Alicija Žukauskaitė: Sakykit, ar jūs matėt vokiečių kareivius lydint žydus į sušaudymo vietą?
Regina Drevinskienė: Ne, ne, nematėm. Ten baltaraiščiai lydėjo. Ir gamta pajuto šitą, nes buvo giedra diena, va šitaip saulė švietė, ir kada nulydėjo, nuėjo moterys, vaikai ir senukai, iš karto apsiniaukė, apsiniaukė, žiauriai apsiniaukė, juoda diena paliko. Tada paskutinius atvežė su sunkvežimiu, sustatė su pižamom ligonius. Iš ligoninės nuvežė pačius paskutinius. Nu, ten buvo labai žiauru.
Alicija Žukauskaitė: Ar jūs girdėjote tik šūvius, ar jūs girdėjote ir balsus kokius nors?
Regina Drevinskienė: Balsų jau nesigirdėjo. Šūviai tik buvo, šūviai ir šūviai, automatų šūviai. Tratėjo išvien. O po kiek laiko, vasara, šilta, pradėjo gesti, pradėjo virte virti kraujas iš tų duobių. Tai mano tėvukas dirbo ligoninėje, ir toks felčeris Gasiliūnas (?) irgi dirbo. Tai juos abudu siųsdavo užpilti kalkėm ir pjuvenom, užpilti tas vietas. O ten dvokas buvo visoje apylinkėje baisus. Aš eidavau dirbt į kaimą, užsidirbt, nes mama jau mirė badu, tai tada negalėdavau praeiti, kelis kilometrus į šalį eidavau, ir jausdavosi tas kvapas, labai žiaurus kvapas jausdavosi. Tėvukas grįždavo iš ten, negalėdavo arti prieit, nes ten burbuliuodavo, virdavo tas kraujas. Nu, tai jis grįždavo ne į žmogų panašus, ir valgyti negalėdavo, ir po savaitę nežinodavo, kur dėtis. Labai, labai sunkiai pergyveno visi. Po šaudymo mama ir Judeikienė nualpo viduje. Tokio žiaurumo neduok sviete, niekada pasaulis kad nematytų. Vis dėlto Biržų apskrity buvo sušaudyta 5 994 (žydai) pagal statistiką, kiek man teko girdėti. Apskričiai priklausė ir dabartinis Pasvalio rajonas. Tai apskrity buvo sušaudyta tiek maždaug žmonių. Kitus į Vokietiją išvežė, nedaug, tik apie 400 žmonių.
Alicija Žukauskaitė: Sakykite, ar jūs buvote nuėjusi prie tų duobių jau po sušaudymo?
Regina Drevinskienė: Po sušaudymo ten sargyba būdavo, ten neleisdavo nueiti. Užkast – Geidžiūnuose buvo įrengta priverčiamų darbų stovykla, ir iš ten tuos kalinius varydavo užkast, pradžioje užkasinėti tų duobių. Yra pasakoję tie kaliniai Geidžiūnų priverčiamų darbų stovyklos. O daugiau – mums teko rinkti medžiagą, mes vaikščiojom, domėjomės, klausinėdavom pas gyventojus, visi bijojo kalbėti. Kai paklausi, ar kvapas labai jautėsi, sakė, baisiai jautėsi. Pasakojo, kad į medžius buvo ir šukos, ir segtukai iššauti, žodžiu, sako, žiauriai ten atrodė. O paskui eidavo ir kasinėdavo, ten buvo iškasinėta, ieškojo aukso, ieškojo visko. Žinot, paskui jau visai sujaukti buvo tie kapai, visai sujaukti. 1955 metais buvo pastatytas paminklinis akmuo, ir „Siūlo“ fabriko jaunimas ėmė prižiūrėti tas kapines. Prižiūrėjo, tvarkydavo gražiai. Dabar aš jau nenuvažiuoju, negaliu nuvažiuot, tai nežinau, kaip dabar tos kapinės prižiūrimos.
Alicija Žukauskaitė: O jūs pati po šaudymo ar buvote nuėjusi?
Regina Drevinskienė: Ne, ne.
Alicija Žukauskaitė: Dar norėjau paklausti. Kai getas liko tuščias, jūs sugrįžote į savo namus, kaimynai grįžo į savo namus, o kas atsikraustė į tuos namus, kurie buvo žydų namai?

The following transcript is the result of a recorded interview. The recording is the primary source document, not this transcript. It has not been checked for spelling nor verified for accuracy. This document should not be quoted or used without first checking it against the interview.

The interview is part of the United States Holocaust Memorial Museum's collection of oral testimonies. Information about access and usage rights can be found in the catalog record.

http://collections.ushmm.org
Contact reference@ushmm.org for further information about this collection

Regina Drevinskienė: Kur buvo žydų namai? Na, va aš ir nepasakysiu... Aha, į Orkos namus atsikėlė... Užmiršau pavardę. Atsikėlė toks žmogelis iš kaimo ir apsigyveno jis ten. O kitur irgi apsigyveno gyventojai. Ir Racimorų namuose gyveno gyventojai.
Alicija Žukauskaitė: Bet iš kur?
Regina Drevinskienė: Vietiniai, vietiniai, čia iš apylinkių. Kėlėsi iš kaimų, kūrėsi tuose namuose. Nebuvo tuščių namų, apsigyveno visuose.
Alicija Žukauskaitė: Sakykit, ar kas nors praturtėjo iš to pasisavinto žydų turto? Ar matėsi kokie nors pasikeitimai?
Regina Drevinskienė: Sunku jausti, todėl kad daug pasitraukė, prisirinkęs to turto, tų brangenybių pasirinkęs pasitraukė į užsienius. Pasakodavo, kad išbėgo tie, išbėgo tie. Gal jie ten ir praturtėjo, nežinau. Iš mūsų giminės nebuvo nieko. Kaimynystėj gyveno žydeliai. Ateidavo Orka vakarais. Langus uždangstom. Mes turėjom Philips aparatą, gerą radiją, tėvukas buvo nusipirkęs. Tai uždangstydavo stipriai langus, naktį ateina Orka, verkia atsisėdęs, verkia, sakyk, kaimyne, ką girdi, kaip frontas. Girdisi patrankų trenksmai tolumoj, kaip trankosi tos patrankos. Ir klausydavom Maskvos. Maskva sakydavo, kad jau ten frontas, ten frontas. Jis ateidavo, kad nusiramintų, kad arčiau frontas bus, kad išvadavimas koks bus. Jis dirbo malūne, nešiodavo maišus į antrą aukštą, grūdus nešiodavo, miltus nešiodavo. Labai sunkiai dirbo, turėjo aštuonis vaikus. Kiti vaikai namuose buvo, o viena duktė, ta vyresnioji, ji ligoninėj gulėjo, tai ir matėm, kaip ją išvežė su pižama sušaudyti, tą merginą. Tikrai labai gaila buvo. Badavo tie vaikeliai. Iš paskutinių, kiek galėjo, padėjo tėvukai.
Alicija Žukauskaitė: O kada jis klausydavosi to radijo, kai jis gete buvo ar prieš getą?
Regina Drevinskienė: Prieš getą, prieš getą, tyliai pasileisdavo radiją, nes budėdavo, sargybiniai vaikščiodavo. Dar toks įdomus faktas buvo. Kai užėjo vokiečiai, tai į Biržus suvažiavo rabinai. Mes juos pusrabiniais vadindavome, nes jie dar apmokomi (mokiniai). Man Melamedas pasakojo, kad jie buvo kai kurie iš Rumunijos atvežti, ir čia visi pas mus buvo. Nemažas pulkelis buvo. Eidavo vis į sinagogą. Rabinas eidavo į sinagogą ir jie, kiekvieną dieną eidavo į sinagogą ir atgal. O rabinas gyveno už tilto, tik pro mus pro šalį eidavo. Jie tokie gražūs būdavo vyrai, visi tokie aukšti, gražūs, juodom skrybėlėm, juodais paltais, juodais kostiumais. Tikrai tokie rinktiniai žmonės.Ir tarp jų buvo vienas toks nedidelis, neaukštas. Va čia kada buvo paroda pas mus, tada su Melamedu įsišnekėjom, sako, žinai, pas mane buvo atvažiavęs vienas iš tų rabinų. Sakau, tai ko man nepaskambinai, mes labai grožėdavomės jais ir žiūrėdavom, kaip jie eina į tą sinagogą, iš sinagogos. Nu, tai jis sako, jis pas mane vėlai vakare jis atvažiavo. Sakau, tai ko nesakei, malonu būtų buvę pabendraut.
Alicija Žukauskaitė: Tai čia iki karo buvo?
Regina Drevinskienė: Prieš šaudymus, prieš getą.
Alicija Žukauskaitė: Bet ar prieš vokiečius?
Regina Drevinskienė: Jau vokiečiai buvo užėję. Vokiečių laikais jau jie suvažiavo visi čia.
Alicija Žukauskaitė: Tai įdomu, kaip gi tas rabinas išsigelbėjo?
Regina Drevinskienė: Paskui, sako, jie kažkur išbėgo, pasišalino. Reikia kalbėti su Melamedu, jis daugiau gali papasakoti, nes jis su tuo rabinu išsikalbėjo.
Alicija Žukauskaitė: Reiškia, prieš getą, bet jau prasidėjus vokiečių okupacijai, rabinai eidavo į sinagogą kiekvieną dieną?

The following transcript is the result of a recorded interview. The recording is the primary source document, not this transcript. It has not been checked for spelling nor verified for accuracy. This document should not be quoted or used without first checking it against the interview.

The interview is part of the United States Holocaust Memorial Museum's collection of oral testimonies. Information about access and usage rights can be found in the catalog record.

http://collections.ushmm.org
Contact reference@ushmm.org for further information about this collection

Regina Drevinskienė: Jie atvažiavo į Biržus visi ir tada kiekvieną dieną eidavo į sinagogą.
Alicija Žukauskaitė: Norėjau paklausti, tarp tų, kurie ėjo su kastuvais, ar jūs matėte Biržų rabiną?
Regina Drevinskienė: Ne, žinokit, nežinau, negaliu šito pasakyti, nes tie vyrai eidavo su baltiniais ir su kelnėm. Jokių švarkų nebūdavo ant jų. Kaip ir šiandien stovi akyse, kad baltiniai, kelnės ir kastuvas ant peties.
Alicija Žukauskaitė: O kiek kartų jie taip ėjo pirmyn atgal su kastuvais?
Regina Drevinskienė: Jie ėjo nemažai. Man atrodo, kad jie pradėjo, kada juos uždarė į sinagogą, tai jie tada turbūt ėjo, dėlto kad man šuniukas pabėgo, buvo pripratęs prie (anų) namų, nuėjau, pasiėmiau (į getą), tai nebuvo jau nė vieno (žmogaus) gete. Ir aš paskui tik supratau, kad aš galėjau kartu ir palikt su jais. Nes jeigu būtų buvusi sargyba, tai būtų viskas buvę, nebūčiau išėjusi iš geto. Aš nubėgau to šuniuko pasiimt. O jie kaip tada eidavo su tais kastuvais tų duobių kast.
Alicija Žukauskaitė: Tai maždaug kiek tai galėjo būti, trys kartai, šeši kartai?
Regina Drevinskienė: Nežinau... Juk jie patys išsikasė tas duobes, aštuonių metrų ilgio, dvejų metrų pločio buvo tos duobės. Tai va, reikia pagalvot, vyrai su kastuvais, ir su tokia jėga, jie nedirbo labai iš jėgos, jie dirbo, kiek prievarta reikėjo dirbti. Negaliu aš tikrai pasakyti, jau praėjo labai daug laiko, bet tris keturias dienas tai tikrai mačiau, kad ėjo.
Alicija Žukauskaitė: Ir kaip grįždavo, taip pat matydavot?
Regina Drevinskienė: Ir kaip grįždavo. Į pavakarę grįždavo.
Alicija Žukauskaitė: Aš norėčiau sugrįžti prie to epizodo, kai iš tuščio geto pas jus atėjo sargybinis ir pasakojo, kad jis ar jo draugai tualetuose graibė brangenybes.
Regina Drevinskienė: Tie budėtojai, kurie budėjo.
Alicija Žukauskaitė: Ką jis dar pasakojo?
Regina Drevinskienė: Nu, jis nieko, jis tik sakė, aš negaliu, negalėjau eiti šaudyti, negalėjau eiti budėti prie jų. Visus policininkus išskirstė tam darbui. Jis atėjo vakare ir kalbėjo, atsisėdęs prie stalo. Visi sėdėjom, nei mes valgyt turėjom, nei nieko neturėjom, nes buvo kortelės, ant tų kortelių nieko nebuvo, tai vakare tokią žibalinę lempelytę užsidegę sėdėjom visi, mama, tėtė ir tas kaimynas. Jis su uniforma buvo, toks stambus vyras, didelis.
Alicija Žukauskaitė: Kokia uniforma buvo?
Regina Drevinskienė: Policininko.
Alicija Žukauskaitė: Tai čia buvo lietuviška ar vokiška uniforma?
Regina Drevinskienė: Lietuviška policijos uniforma. Gal ten kokie ženklai ir skyrėsi, bet kiek aš atsimenu, tai jis uniformuotas buvo.
Alicija Žukauskaitė: O getą saugojo su uniformom ar su baltais raiščiais?
Regina Drevinskienė: Baltaraiščiai saugojo. Iš mūsų pusės, kiek mes matėm. Toliau nežinau anos pusės, bet iš mūsų pusės tai tikrai baltaraiščiai saugojo. Per tiltą vaikščiojo visą laiką ir aplink vaikščiojo. Pradžioj skaudžių momentų užtektinai buvo. Sirgo Orkos vaikas, ir jie badavo, ir jau jis nieko nematė, kad kas ateitų, jau jiems negalima buvo ant šaligatvio užeit. Tokia bobutė pardavinėjo obuolius, atsisėdus ant parduotuvės palangės. Jis apsidairė, sako, nieko nemačiau ir, sako, aš užėjau nupirkti tų obuolių iš jos. Iš kur atsirado toks jaunuolis, kaip spyrė man į krūtinę, tai taip ir nusiritau. Atėjęs pas mus dejavo, kad jam labai skauda krūtinę, sako, obuolių nenupirkau, ir sužeidė man krūtinę. Būdavo visokių tokių variantų, bet sunku ir beprisimint, jau laikas tolimas, bet kas jau

The following transcript is the result of a recorded interview. The recording is the primary source document, not this transcript. It has not been checked for spelling nor verified for accuracy. This document should not be quoted or used without first checking it against the interview.

The interview is part of the United States Holocaust Memorial Museum's collection of oral testimonies. Information about access and usage rights can be found in the catalog record.

http://collections.ushmm.org
Contact reference@ushmm.org for further information about this collection

išliko, tas išliko. Stovi kaip paveikslas akyse. Ir apie tai kalbėti labai sunku ir net nesinori. Bet va medžiagą (istorinę) rinkti tai norisi, užfiksuoti, kas dark ką žino, kas ką matė. Tai va, Braškienę tą pakalbinau, jie irgi išėjo iš geto. Čia ir daugiau išėjusių yra, bet jie nieko neprisimena. Ir jeigu toliau išsikėlė, nieko nematė tuo momentu, tai nieko ir negali pasakyti. O mes tai prie pat buvom, mes pasikeitėm šalia. Bet kiek literatūros buvo pas Šapirus… Ir kiek užkasta paupy… Jau buvom prigrasinti, kad nė šapelio nepasilikt žydų, nes būsim tokio patlikimo.
Alicija Žukauskaitė: Kas užkasė?
Regina Drevinskienė: Mes užkasėm. Nebuvo kur įdėt ir kaip įdėt. Baisu ten. Ir žydų poterių buvo visokių ten, ir ragų. Gerus daiktus tai surinko, o pasiliko knygos. Tai aš viena ką pasiėmiau – tai geografijos atlasą. Pasiėmiau, užsirašiau, kad mano. Atminimui pasilikau Rivos atlasą, ir paskui Rivos ir Grišos nuotraukas, Šapimų. Nuotraukėles radau dvi ten, ir Rivos siuvinėtą gimnazijoje nosinaitę. Tą nosinaitę aš atidaviau muziejui, kai buvo ta paroda. Tai ir atidaviau. Sakau, niekas nevertins, kas čia žino, kas čia yra. O muziejui (žydų) tai yra toks daiktinis atminimas. Tai tą atidaviau, ir paskui išsiunčiau Grišos, Rivos nuotraukas, ir dar išsiunčiau, mes Šiauliuose truputį gyvenome, Zakso nuotraukėlę. Ji buvo „Jeruzalėj“ atspausdinta, ten prašė atsišaukti, ir aš prašiau, kad atsilieptų, gal kas nors iš giminių yra, bet niekas, niekas, jokio signalo. Skambinau į redakciją, skambinau į muziejų, bet niekas neatsišaukė. Toks gražus buvo, greta kaimynystėj gyvenom, taip gražiai draugavom su tais Zaksais. O priešais gyveno Peisinas. Peisinas rašalo dirbtuvę turėjo. Jo buvo Leibenka sūnus ir dvi merginos. Visi nuėjo tuo pačiu keliu. Neliko nė vieno.
Alicija Žukauskaitė: Kaip atrodė jūsų namai, kai jūs sugrįžot, kai getas liko tuščias?
Regina Drevinskienė: Nu, žinot, žiauriai atrodė, išversta, suversta, išrinko, kas reikalinga, kas nereikalinga, suvertė, paliko. Ten žydų kalboj buvo daug literatūros, labai geros, ir knygos labai gražios. Bet nebuvo kur jų padėti, nebuvo kur padėti. Aš verkdama tas knygas vežiau ir vežiau su tačka (karučiu) į upės pakrantę.
Alicija Žukauskaitė: O kaip dabar atrodo ta vieta, kur tos šventos knygos yra palaidotos?
Regina Drevinskienė: Upė... Prasiplėtus upė. Vanduo. Vanduo sunaikino. Tas vanduo pavasarį eidavo mums į trobą, namelis žemai, kada ledai sukyla, vanduo buvo visai prie pat. Žemiau tokia duobė didelė buvo. Prakasėm tą pakrantę, suvarėm ir užkasėm iš viršaus. Nebuvo nei kaip saugot, nei į ką įdėt. Baisu. Nei mūsų baldų bebuvo, nei jų bebuvo. Mūsų baldeliai tai mažmožis... O jų baldus tai išvežė visus, švariai išvežė. Nei rūbų neliko, nieko, išskyrus knygas, ir lentynose buvo tie poteriai, tie ragai, ir man atrodo, Tora buvo, toks velenas su dviem rankenom. Tai gal ten Tora buvo... Tai va, prisiminimai labai slegiantys, slegiantys... Prisimenu, rabinienė eidavo pro šalį, visada su mama labai šnekėdavosi, bet jiems neleido tikėjimas užeiti į krikščionių butą. Tai ji prieina virtuvėj prie lango, pabeldžia, mamutė išeina. Šnekasi, šnekasi. Daugiausia apie šeimininkavimą, kaip ką gaminti, kaip ką daryti. Su tais žydeliais sueidavom, vienodai gyvenom visi, taikiai ir draugiškai gyvenom, nebuvo nesantaikos, nebuvo neapykantos, nebuvo pykčių jokių. O šiaip tos baisiosios dienos buvo baisios, kada užeidavo... Teko matyti ne kartą - ir parduotuvių langus aptėkšdavo su karšta smala, ir duris. Išdegina tą smalą, ir teškia skystą ant durų, ant langų. Nu, tai ryte žydeliai krapšto, krapšto tą smalą. Buvo kažkokia bendra neapykanta, bet šiaip su kaimynais tai niekur nieko.
Alicija Žukauskaitė: Tą smalą tėkšdavo, kai vokiečiai atėjo?

The following transcript is the result of a recorded interview. The recording is the primary source document, not this transcript. It has not been checked for spelling nor verified for accuracy. This document should not be quoted or used without first checking it against the interview.

The interview is part of the United States Holocaust Memorial Museum's collection of oral testimonies. Information about access and usage rights can be found in the catalog record.

http://collections.ushmm.org
Contact reference@ushmm.org for further information about this collection

Regina Drevinskienė: Ne, ne, Smetonos laikais. Tai būdavo tos baisiosios dienos. Aš nežinau, kokios ten būdavo dienos, bet tada pasipiktinimas būdavo... Pavydas, paprasčiausiai buvo pavydas, dėl to, kad žydai buvo gabūs, sumanūs, labai draugiški, jie vienas kitą labai palaikydavo visur, labai. Jeigu vienas įsikurs, jis palaiko kitą, kad nė vieno elgetos nebūtų. Žodžiu, jie labai, labai draugiški buvo tarp savęs. Dabar, žiūriu, vyksta ginčai dėl sinagogos. Čia kažkas nepaprasta, neįtikėtina, kad gali būti tarp žydų... Tai mes ir kalbam susitikę: ar matėt girtą žydą, ar girdėjot, kad žydai muštųsi? Niekur negirdėjom. Seniau negirdėjom šito. Jie tarp savęs išspręsdavo viską ir su lietuviais jau nesimušdavo. Bent pas mus aplink tai negirdėt buvo. Taikiai sugyveno.
Alicija Žukauskaitė: Aš dar norėjau sugrįžti prie to epizodo apie tuos jaunus rabinus, kuriuos jūs matėt, kaip jie eidavo į sinagogą. Kada jie atsirado Biržuose?
Regina Drevinskienė: Man atrodo, kad jie atsirado tuoj pat, kai užėjo vokiečiai, tuoj pat jie atsirado, nes prieš tai jų nebuvo. Iš kur jie suvažiavo visi? Mes taip supratom, kad jeigu tas Juden raides užrašė ant namų, žvaigždes žydams prisegė ant krūtinių ir ant nugarų, uždraudė vaikščiot šaligatviais, jau tik gatvėmis begalėjo žydai praeiti, tai matėsi, kad kažkas negerai, kad yra žydų išskyrimas. Ir tada pamatėm, kad suvažiavo visi tie rabinai. Jauni rabinai visi buvo suvažiavę čia į Biržus, ir jie apsistojo pas rabiną antroj pusėj už tilto, buvo rabino namas, ten ir apsistojo jie. Ir tada eidavo pro šalį. Mūsų namas čia, tiltas, upė, o čia rabino namas. Tai šitaip ir eidavo jie.
Alicija Žukauskaitė: O kiek buvo tų rabinų maždaug?
Regina Drevinskienė: Pulkelis buvo, gal dešimt, gal dvylika, gal daugiau.
Alicija Žukauskaitė: Sakykit, tai rabinas ir tie studentai rabinai gyveno rabino name iki geto? Kur jie dingo paskui?
Regina Drevinskienė: Mat, aš nežinau, kur jie dingo. Man Melamedas sakė, kad jie, prieš suvarant į getą, spėjo kažkur išvykt. Tai va, būtų įdomu susitikt su tuo, kuris vienas čia grįžo. Reikėtų su juo susitikti, tai jis tiksliai pasakytų, kaip ten buvo, kur jie buvo ir ką jie veikė.
Alicija Žukauskaitė: Bet jie dingo prieš getą?
Regina Drevinskienė: Jie dingo prieš getą.
Alicija Žukauskaitė: Sakykit, ar kas nors iš miestelio žydų, suaugusių ar vaikų, ar išsigelbėjo kas nors? Išskyrus tuos, kurie išvažiavo į Rusiją?
Regina Drevinskienė: Vienas išlipo naktį iš duobės ir ėjo į Rinkuškių kaimą, ir tam kaime pamatė žiburėlį, užėjo, pabeldė į langą, o ten baliavojo tie, kurie šaudė. Ir jį sučiupo, vargšą, sekančią dieną nuvežė ten ir sušaudė. O pabėgt? Kas čia dabar pas mus... Pasvaly tai žinau, kad Cypa pabėgo. Su ja kalbėjau. Cypa pabėgo. O čia, man atrodo, niekas nepabėgo. Bet išmetė vieną vaikutį eidama mama. Išmetė vaikutį, o Žmonės iš „Siūlo“ fabriko viską matė, šaudymą matė. Bet tų žmonių neberandu aš nė vieno, kurie apie tai papasakotų. Ir tą vaikutį, eidamas iš fabriko naktį, išgirdo vienas darbininkas. Tas darbininkas pasiėmė tą vaikutį, parsinešė namo, kaip savo pasikrikštijo ir užsiaugino. Aš pažinau, bet ta moteris nenori, kad kas nors žinotų, nors mes ir pažystamos, ir šnekamės, ir ji labai dažnai lanko to tėvuko kapą, susitinkam kapinėse, pasišnekam. Aš puikiai žinau jos biografiją, bet ji nežino, kad mes žinom. Žodžiu, čia tas tėvukas man pasakė – čia yra didelė paslaptis. Bet man jis pasakė.
Alicija Žukauskaitė: O kur ji dabar gyvena?
Regina Drevinskienė: Ji dar gyvena Biržuose, bet tėvukai mirę jos, ji labai lanko jų kapus, labai prižiūri. Nežinau, ar ji žino, ar nežino, bet aš šitos paslapties išduot negaliu.

The following transcript is the result of a recorded interview. The recording is the primary source document, not this transcript. It has not been checked for spelling nor verified for accuracy. This document should not be quoted or used without first checking it against the interview.

The interview is part of the United States Holocaust Memorial Museum's collection of oral testimonies. Information about access and usage rights can be found in the catalog record.

http://collections.ushmm.org
Contact reference@ushmm.org for further information about this collection

Alicija Žukauskaitė: Ji turi lietuvišką vardą?
Regina Drevinskienė: Marytė jinai. Ir tėvukus tuos pažinau gerai, ir ją pažystu, ir ji apsivedė (ištekėjo) už žinomo biržiečio berniuko.
Alicija Žukauskaitė: O kaip jūs galvojat, ji žino ar nežino?
Regina Drevinskienė: Ot, ir aš galvoju, ar ji žino, ar nežino. Gal jis prieš mirtį jai ir pasakė, nežinau. Negaliu išsiduot, nes ji labai įmylėjo, labai. Visi sakydavo, Maryte, tu savo tėvuką poliklinikoje gatava ant rankų nešiot. Kaip jau ji rūpinosi savo tėvuku, kaip jau ji prižiūrėjo. Ji pati dirbo poliklinikoje. Visada šypsosi, visada maloni, juoda, garbanoti plaukeliai, niekada jos nematysi rimtos ar susiraukusios. Jaučiasi žmogaus gymis.
Alicija Žukauskaitė: O tas tėvukas daugiau vaikų turėjo?
Regina Drevinskienė: Ne, ne, jie iš viso savo vaikų neturėjo. Tai va, čia yra didelė paslaptis, kurios šiandien dar negalima atidengti. Taip tegu lieka. Taip tegu ir lieka... /techninė pauzė/
Regina Drevinskienė: (Skaito): žydaitė Elena Jelena Nosova, pasitraukus į Izraelį. Mažą Leną atidavė Petronėlei Dovidonienei. Ją užaugino iki keturiolikos metų. Kai grįžo motina po karo, jos dukra išvažiavo pas ją į Klaipėdą.
Alicija Žukauskaitė: Ponia Regina, norėjau paprašyti, kad jūs dabar paliktumėte tą archyvą, o papasakotumėte, ką jūs tada žinojote apie tą gelbėjimą ir išsigelbėjimą.
Regina Drevinskienė: (Skaito): Elenos motina, tik pagimdžiusi dukrą, trijų ar keturių savaičių mažylę paliko Petronėlei Dovidonienei, o pati traukėsi į Tarybų Sąjungos gilumą. /.../
Alicija Žukauskaitė: Ar tuo metu jūs žinojote, kad yra slapstoma tokia mergaitė?
Regina Drevinskienė: Dovidonienė atvažiavo pas mus, kai mes prie upės gyvenom, sako, va, dabar mano vaikas mažas, ir šita... Nuvažiuodavo, bendraudavo jos. Paprašė, sako, kad aš priglausčiau jos mergytę, sako , čia jau pradėjo tuos žydus liest. O ta Dovidonienė buvo tokio vyriško charakterio, moteris tokia kovinga, stipri, smarki, ji nieko nebijojo. Jos berniukas augo, tas Eugenijus, ir ta mergaitė. O motina, matai, spėjo pasitraukti į Tarybų Sąjungą. O motina grįžo po karo, o ta mergytė vis ten gyveno. Mirė Petronėlė Dovidoneinė, pasiliko ta mergaitė gyventi su Eugenijum, su Ženia, kol motina atvažiavo. Čia įsitaisė Biržuose, dirbo parduotuvėje. Pažinau aš ją, tą motiną. Paskui sugalvojo pasiimt tą mergaitę. Jau mergaitė paaugus. Išvažiavo į Klaipėdą ir išsivežė tą mergaitę. Po to motina išvažiavo į Izraelį, o mergaitė apsivedė (ištekėjo), pakeitė pavardę, Novikova dabar, ir gyvena Klaipėdoje.

The following transcript is the result of a recorded interview. The recording is the primary source document, not this transcript. It has not been checked for spelling nor verified for accuracy. This document should not be quoted or used without first checking it against the interview.

The interview is part of the United States Holocaust Memorial Museum's collection of oral testimonies. Information about access and usage rights can be found in the catalog record.